

Nieuwstraat 14-16 (Tielt, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017L128

18/12/2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Bart Bot, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: /

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Bart Bot, OE/ERK/Archeoloog/2016/00114

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoud

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	3
1.1 Beschrijvend gedeelte	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.2 Onderzoeksopdracht	6
1.2.1 Onderzoekskader	6
1.2.2 Juridische context	6
1.2.3 Randvoorwaarden	6
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	6
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	7
1.2.5.1 <i>Huidige toestand</i>	7
1.2.5.2 <i>Geplande werken</i>	8
1.2.5.3 <i>Impact</i>	11
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	12
1.2.6.1 <i>Methode</i>	12
1.2.6.2 <i>Fysisch geografische situatie</i>	12
1.2.6.3 <i>Bekende archeologische vindplaatsen</i>	13
1.2.6.4 <i>Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader</i>	13
1.2.6.5 <i>Verstoringshistoriek</i>	13
1.2.6.6 <i>Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten</i>	13
1.3 Assessmentrapport	13
1.3.1 Ruimtelijke situering	14
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	14
1.3.2.1 <i>Geologie</i>	14
1.3.2.2 <i>Bodem</i>	15
1.3.2.3 <i>Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop</i>	17
1.3.2.4 <i>Hydrografie</i>	19
1.3.3 Gekende archeologische waarden	19
1.3.3.1 <i>Historisch en cartografisch onderzoek</i>	19
1.3.3.2 <i>Beschrijving van de gekende archeologische waarden</i>	27
1.3.3.3 <i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader</i>	28
1.3.4 Onderzoeksvragen vs. bureauonderzoek	28
1.4 Conclusie	30
1.5 Bibliografie	31

1.6	Lijst met afbeeldingen.....	32
------------	------------------------------------	-----------

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Titel: Archeologienota Tielt Nieuwstraat 14-16

Erkend archeoloog: Janiek De Gryse OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

Auteurs: De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert, Bart Bot

Projectcode bureauonderzoek: 2017L128

Locatiegegevens: Tielt Nieuwstraat 14-16

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: xmax, ymax: 76993, 188224 / xmin, ymin: 76949, 188186

Kadastergegevens: Figuur 1

Topgrafische kaart: Figuur 2 en 3

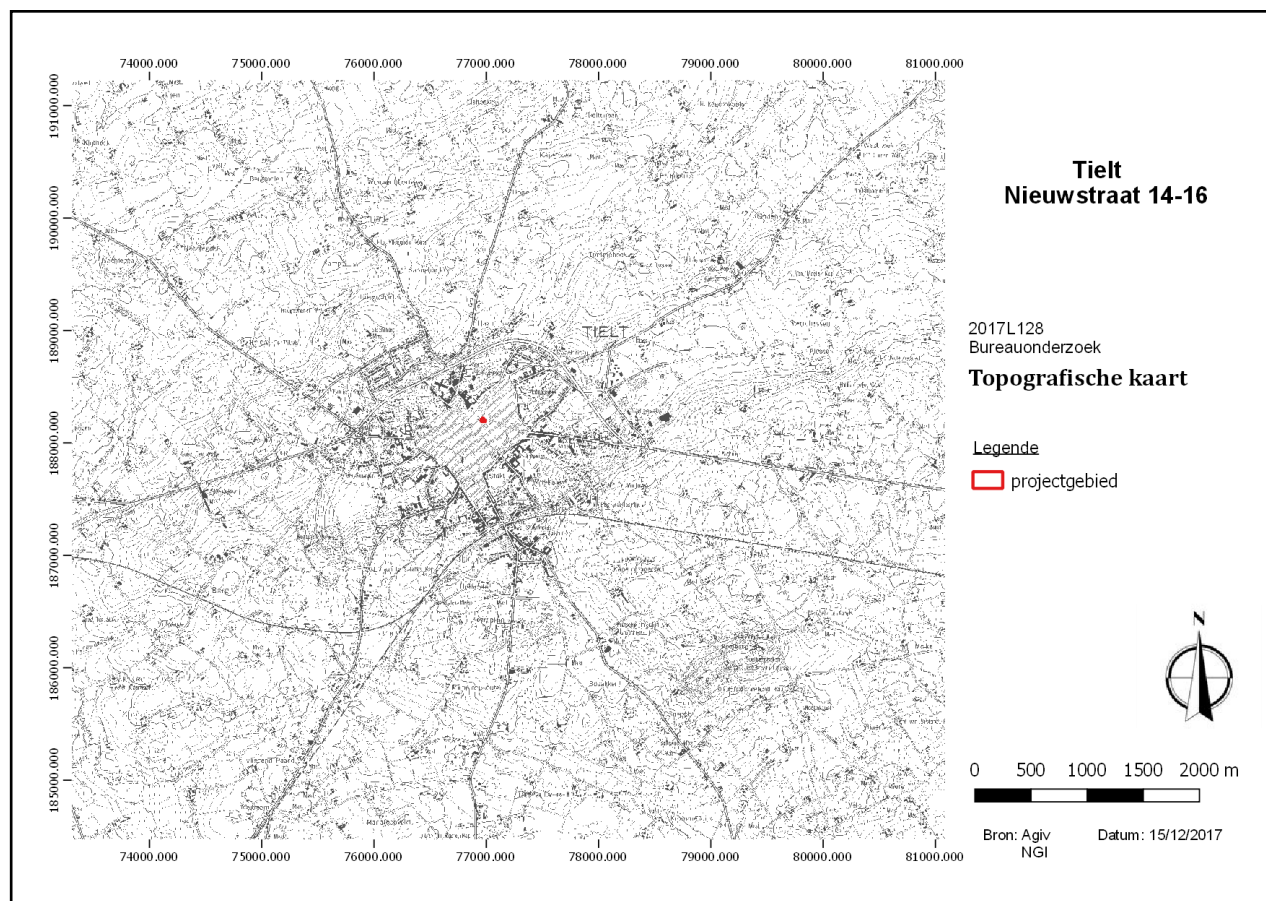
Betrokken actoren: Bart Bot, Janiek De Gryse,

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Sint-Michiels-Brugge 18/12/2017

Figuur 1 Kadasterplan met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

Figuur 2 Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: AGIV & NGI)

Figuur 3 Topografische kaart (detail) met aanduiding van het plangebied. (bron AGIV & NGI)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande bouw van een appartementsgebouw met praktijkruimte. Het projectgebied wordt in deze studie Tielt Nieuwstraat 14-16 genoemd.

Met onderstaand bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied? Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt het zich binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van de stad Tielt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt. De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 791m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr.1.3.3.2).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

1.2.5.1 Huidige toestand

Het plangebied ligt ter hoogte van de Nieuwstraat 14-16 te Tielt (prov. West-Vlaanderen). Momenteel staan twee woningen en een ateliergebouw binnen het plangebied. De woning ter hoogte van nr. 14 heeft een oppervlakte van 130m². De woning ter hoogte van nr. 16 heeft een oppervlakte van circa 175m² en is ten dele onderkelderd (circa 35m² tot op een diepte van circa 1,9m ten opzichte van de vloerplas) aan de zijde van de Nieuwstraat. Op het noordoostelijke deel van het plangebied ligt een ateliergebouw. Dit gebouw heeft een oppervlakte van circa 400m². Een kleine zone in de zuidoostelijke hoek is verhard (62m²).

Figuur 4 Uitsnede uit het plan bestaande toestand. (bron: initiatiefnemer).

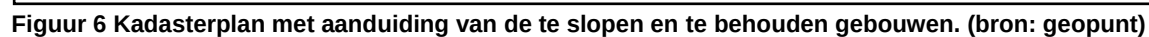
Figuur 5 Zicht op het betreffende plangebied op een recente orthofoto (bron: google.be).

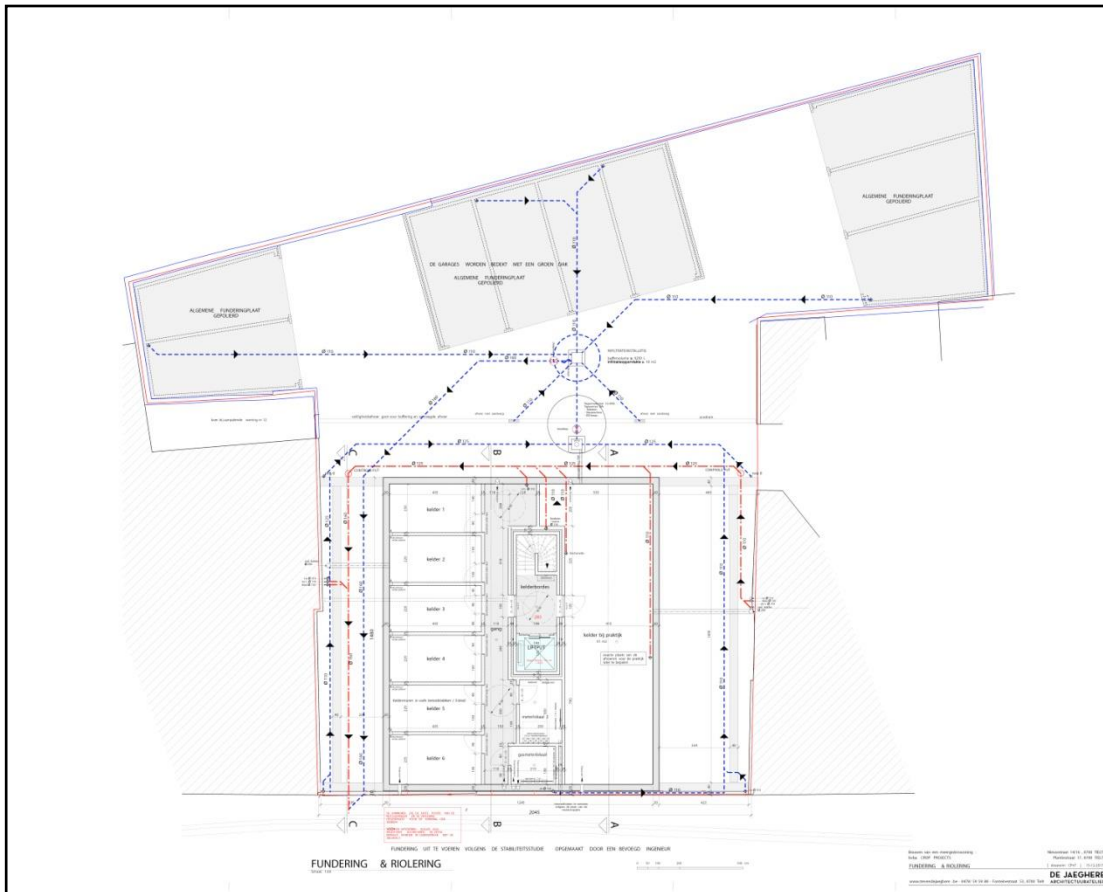
1.2.5.2 Geplande werken

Er wordt een stedenbouwkundige vergunning aangevraagd voor het bouwen van appartementen. De werken starten in eerste instantie met de afbraak van het huidige gebouwenbestand binnen het plangebied (in totaal 711m²).

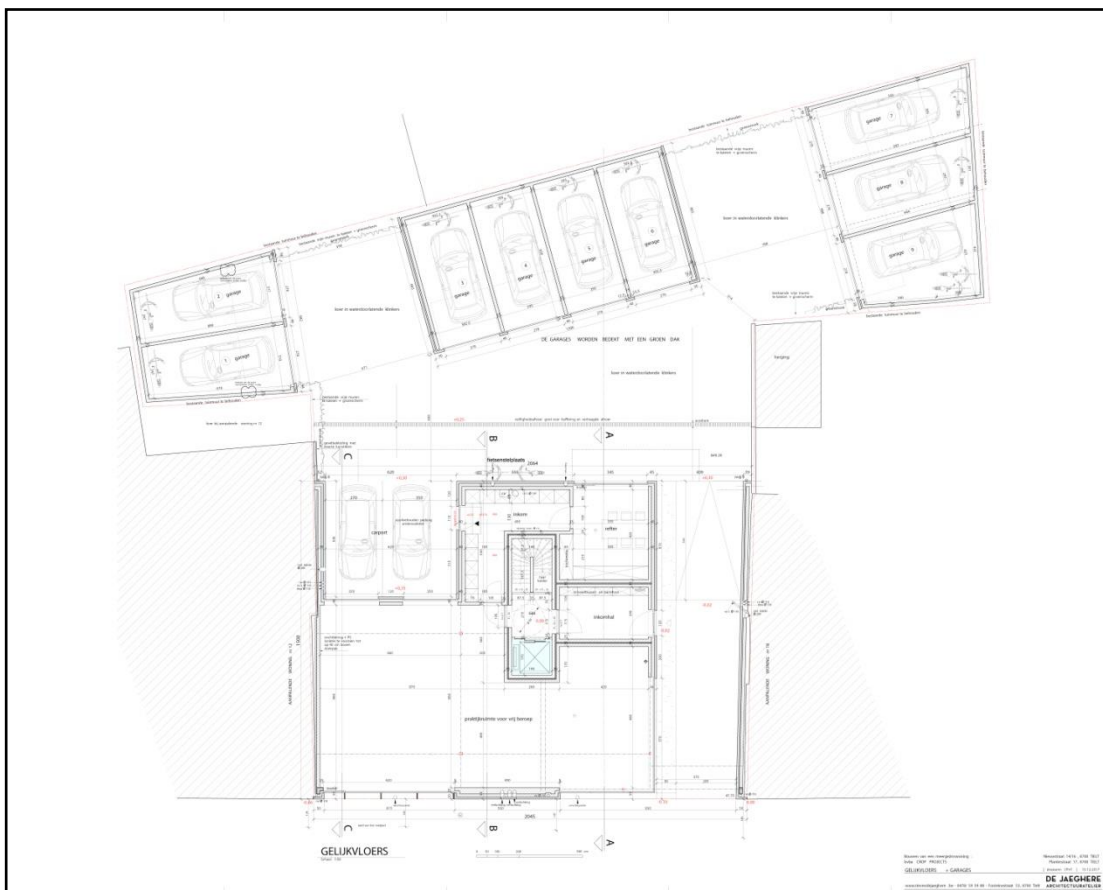
De nieuwbouw heeft een oppervlakte van 310m² en bestaat deels uit een onderkelderde ruimte. De kelderruimte heeft een oppervlakte van circa 180m². De fundering wordt opgebouwd uit gestabiliseerd zand en een funderingsplaat uit gewapend beton. Op het gelijkvloers worden een praktijkruimte en een carport voorzien. In totaal worden drie verdiepingen voorzien met op elk verdiep twee appartementen. In het oostelijke deel van het plangebied worden 3 gebouwtjes met garageboxen voorzien. In totaal hebben deze een oppervlakte van 206m². De fundering van deze garageboxen wordt opgebouwd uit gestabiliseerd zand met vorstrand en een vloer uit gepolierd beton.

De nieuwbouw wordt voorzien van nieuwe riolering. Tussen de nieuwbouw en de garageboxen wordt een infiltratieput en regenwaterput voorzien. Bovengronds wordt de oostelijke zone van het plangebied afgewerkt met waterdoorlatende klinkers.

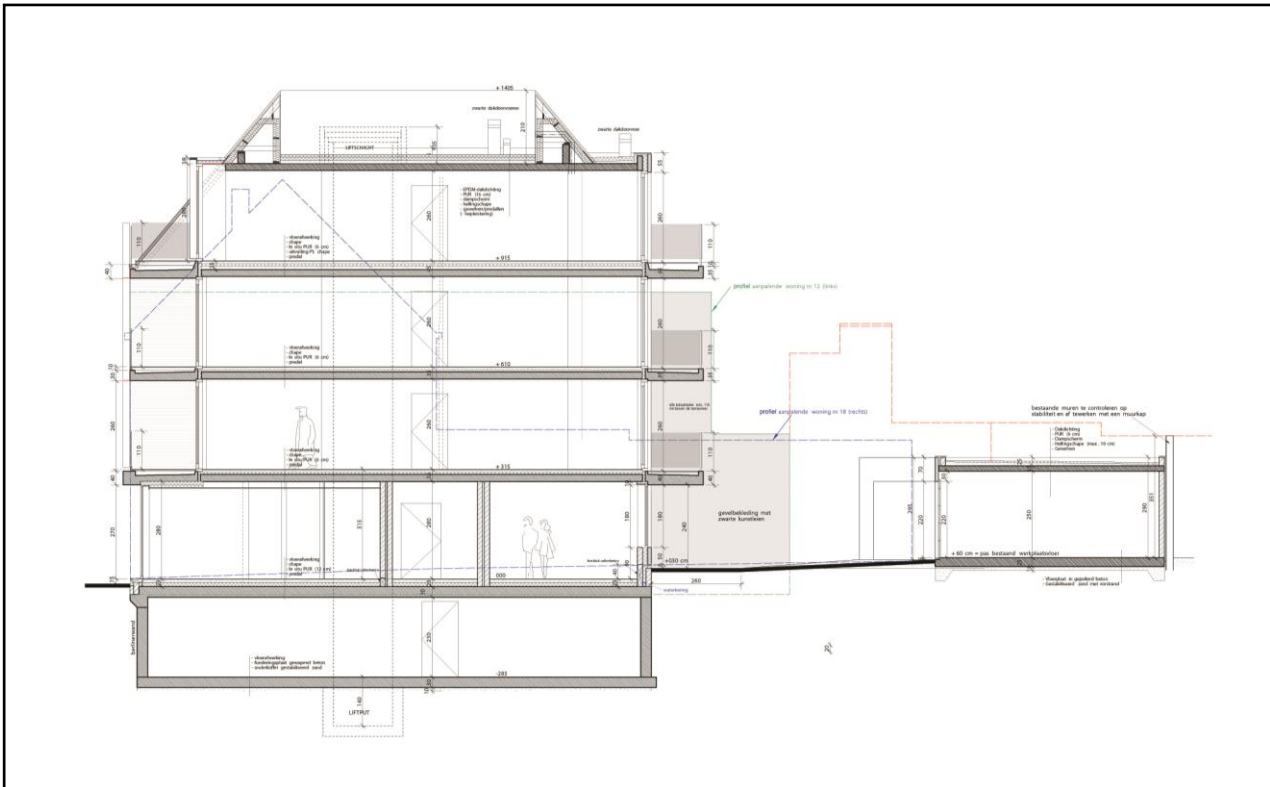
Figuur 7 Plan van de kelder en de riolering (bron: initiatiefnemer).

Figuur 8 Plan van het gelijkvloers (bron: initiatiefnemer).

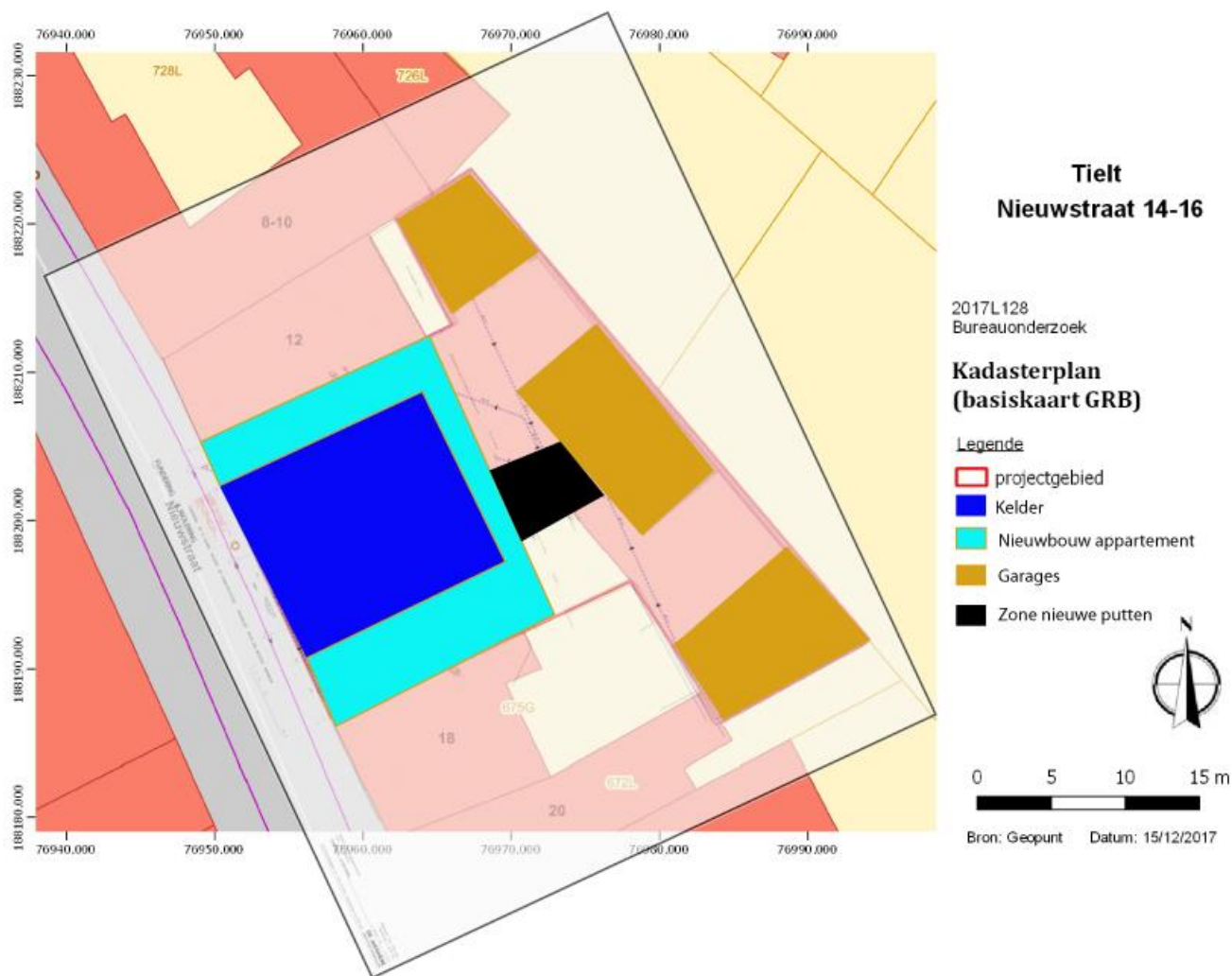
1.2.5.3 Impact

Uit de terreindoorsnede blijkt dat het kelderniveau uitgegraven zal worden tot op een diepte van circa -3m onder het huidige maaiveld. Ter hoogte van de liftput is dit -4,5m. Ter hoogte van de garageboxen zullen de funderingen een minimum diepte bereiken van -35m ten opzichte van het maaiveld. De nieuwe riolering wordt aangelegd op een diepte van -50/-1m onder het huidige maaiveld. Ter hoogte van de regenwaterput en infiltratieput wordt een diepere impact (circa 2m onder het huidige oppervlak) verwacht.

Figuur 9 Doorsnede van de werken (bron: initiatiefnemer).

Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert,

Figuur 10 Impact van de werken (bron: geopunt en initiatiefnemer).

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed. Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen

- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd divers historisch kaartmateriaal geanalyseerd.

Op basis van dit kaartmateriaal kan de bewoningsgeschiedenis vanaf de tweede helft van de 16de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis. De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken, komen allerhande bronnen van pas. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten

/

1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samen gelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem. Op basis van deze assessment

van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

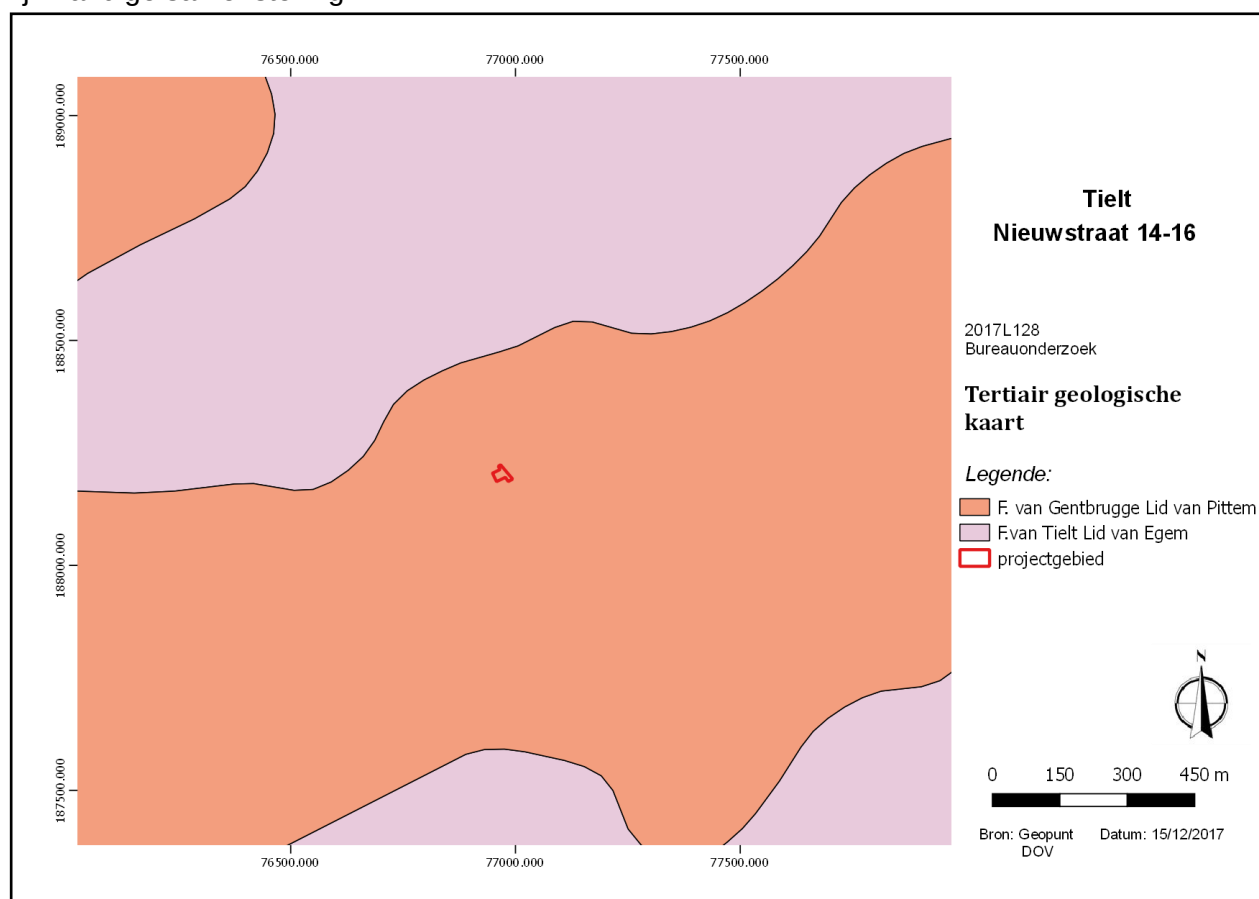
Het projectgebied is gelegen in de stad Tielt in de provincie West-Vlaanderen. Het plangebied is gelegen in het centrum van de stad, 120m ten zuiden van de markt. Concreet ligt het plangebied aan de oostelijke zijde van de Nieuwstraat, ter hoogte van nrs. 14 en 16. Kadastraal is het plangebied terug te vinden onder Tielt, afdeling 1, sectie K, perceelnummers 677c en 677k.

1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

1.3.2.1 Geologie

1.3.2.1.1 Tertiair

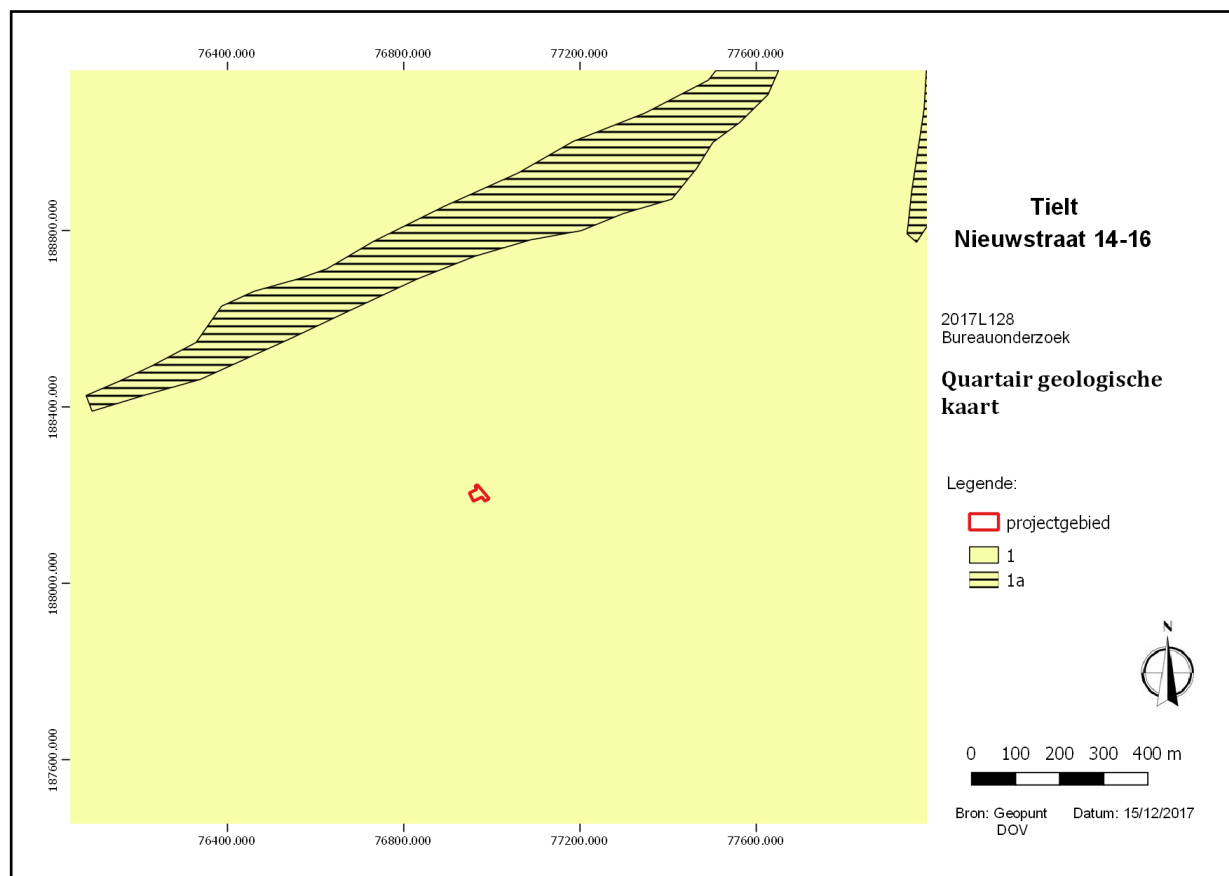
De tertiaire ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit afzettingen van het Lid van Pittem (deel van de Formatie van Gentbrugge). Dit is een Onder-Eocene, mariene eenheid, die bestaat uit zandige-kleiige sedimenten. De afzettingen van het Lid van Pittem bestaan uit grijsgroene, glimmer en glauconiethoudende zandige klei. Lokaal komen in deze afzettingen zandsteenbanken (veldsteen) voor, die soms veel fossielindrukken bevatten. Het lid van Pittem volgt in grote lijnen de kustrug. Ten noorden en ten zuiden hiervan bestaat de tertiaire ondergrond uit afzettingen van het Lid van Egem, een onderdeel van de Formatie van Tielt. Deze afzettingen hebben een zandige tot kleiige textuur, kennen een mariene oorsprong en ontstonden tijdens het Midden tot Laat-Ypresien. De afzettingen van het lid van Egem worden algemeen gekenmerkt door hun grijsgroene, glimmer- en glauconiethoudende, zeer fijn zandige samenstelling.

Figuur 11 Het projectgebied op de tertiair geologische kaart. (bron: geopunt, NGI, DOV)

1.3.2.1.2 Quartair

Het projectgebied is op de quartair geologische kaart gelegen in het Quartair Type 1. Dit wil zeggen dat de bovenste geologische pakketten bestaan uit eolische zandafzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Ook komen quartaire hellingsafzettingen plaatselijk voor.

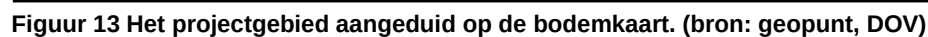

Figuur 12 Het projectgebied geprojecteerd op de quartair geologische kaart. (bron: geopunt, NGI, DOV)

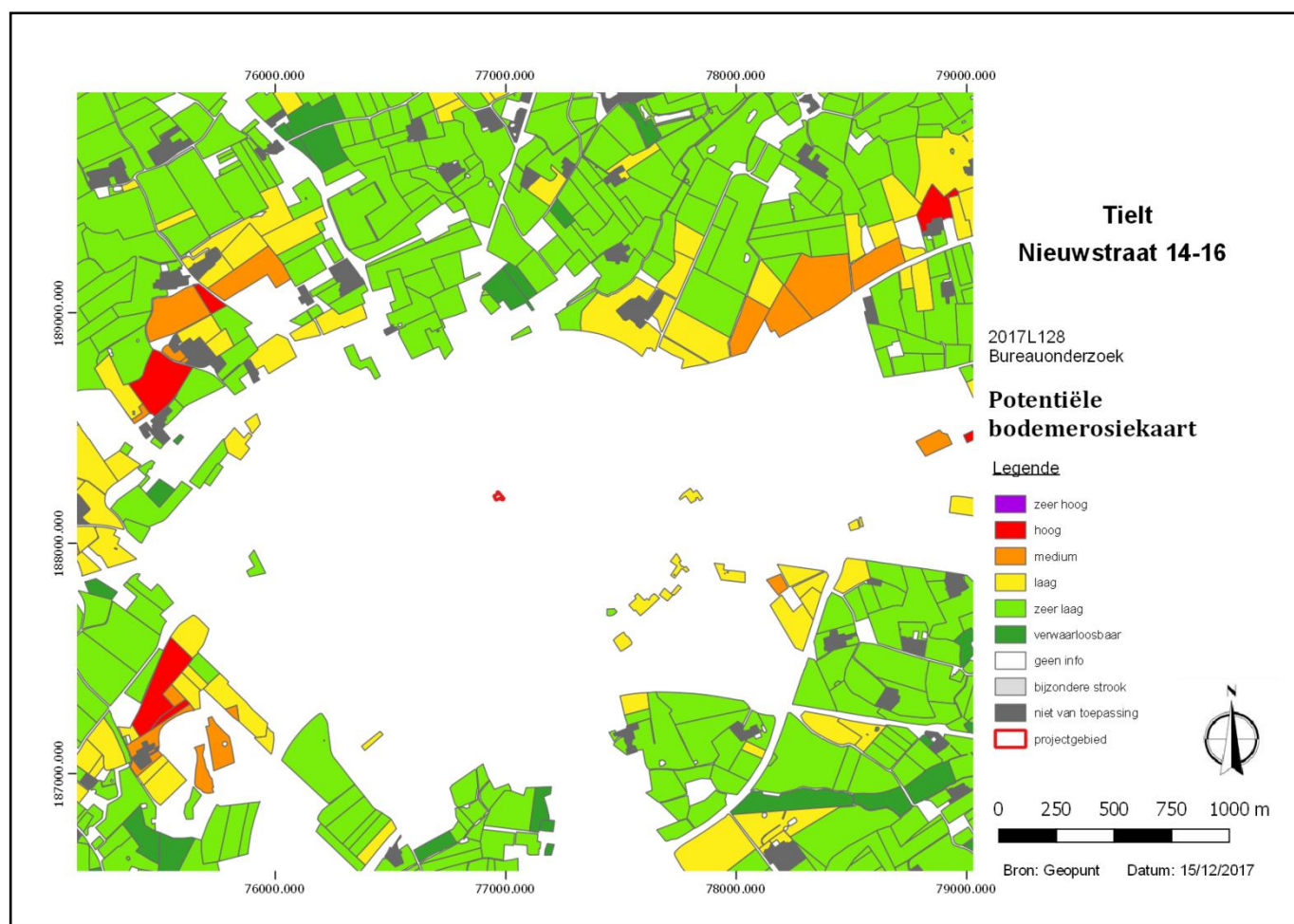
1.3.2.2 Bodem

1.3.2.2.1 Bodemtypes

Het bodemtype OB, zoals aanwezig binnen het projectgebied, is een bebouwd kunstmatig bodemtype, waarbij door verharding en/of bebouwing de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn. Gezien de bodemtypes rondom het projectgebied kan er vanuit gegaan worden dat de bodem een natte zandleembodem zal zijn.

De potentiële bodemerosie van het projectgebied is niet gekend gezien de stedelijke context. De bodemerosiekaart vertoont over het algemeen zeer laag tot laag potentieel op erosie rondom de stad leper.

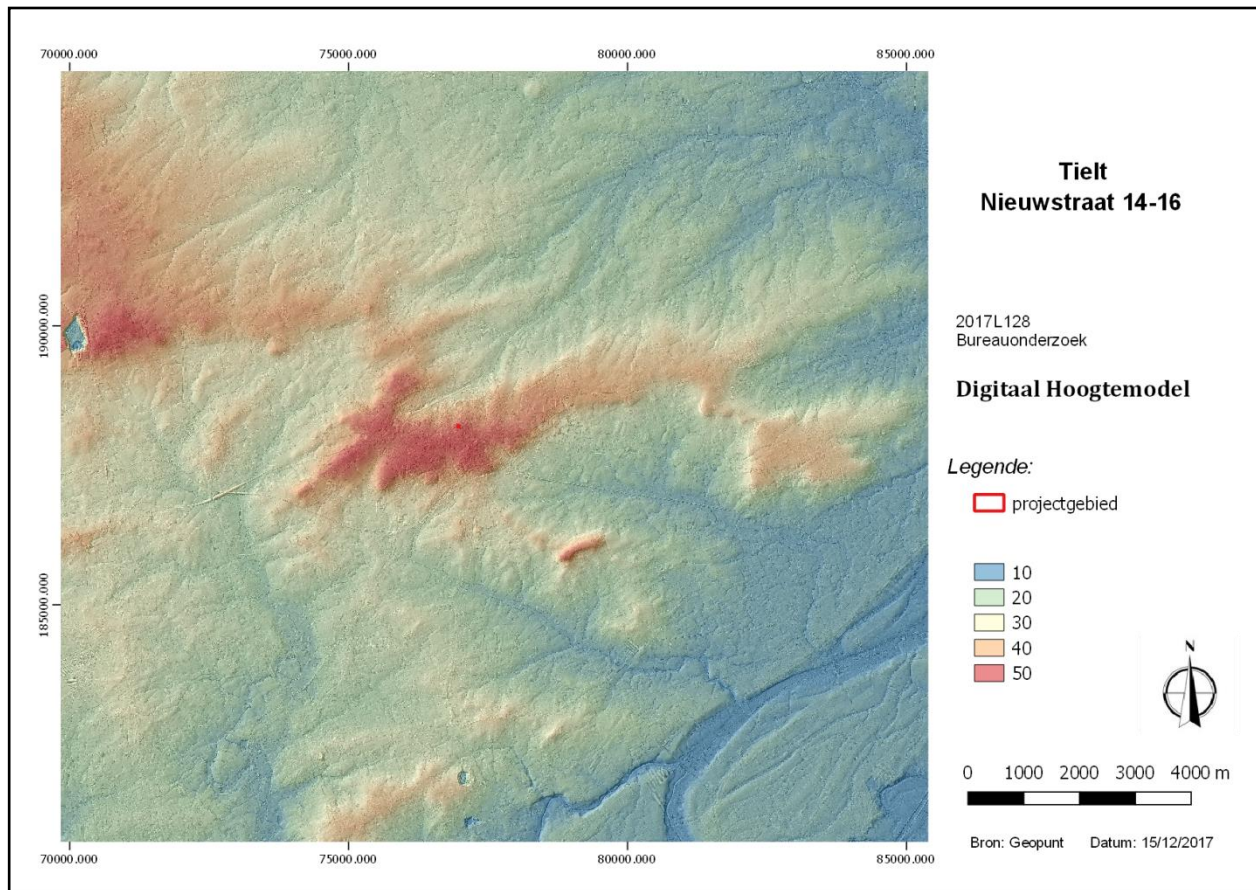

Figuur 14 Het projectgebied aangeduid op de potentiële bodemerosiekaart. (bron: geopunt)

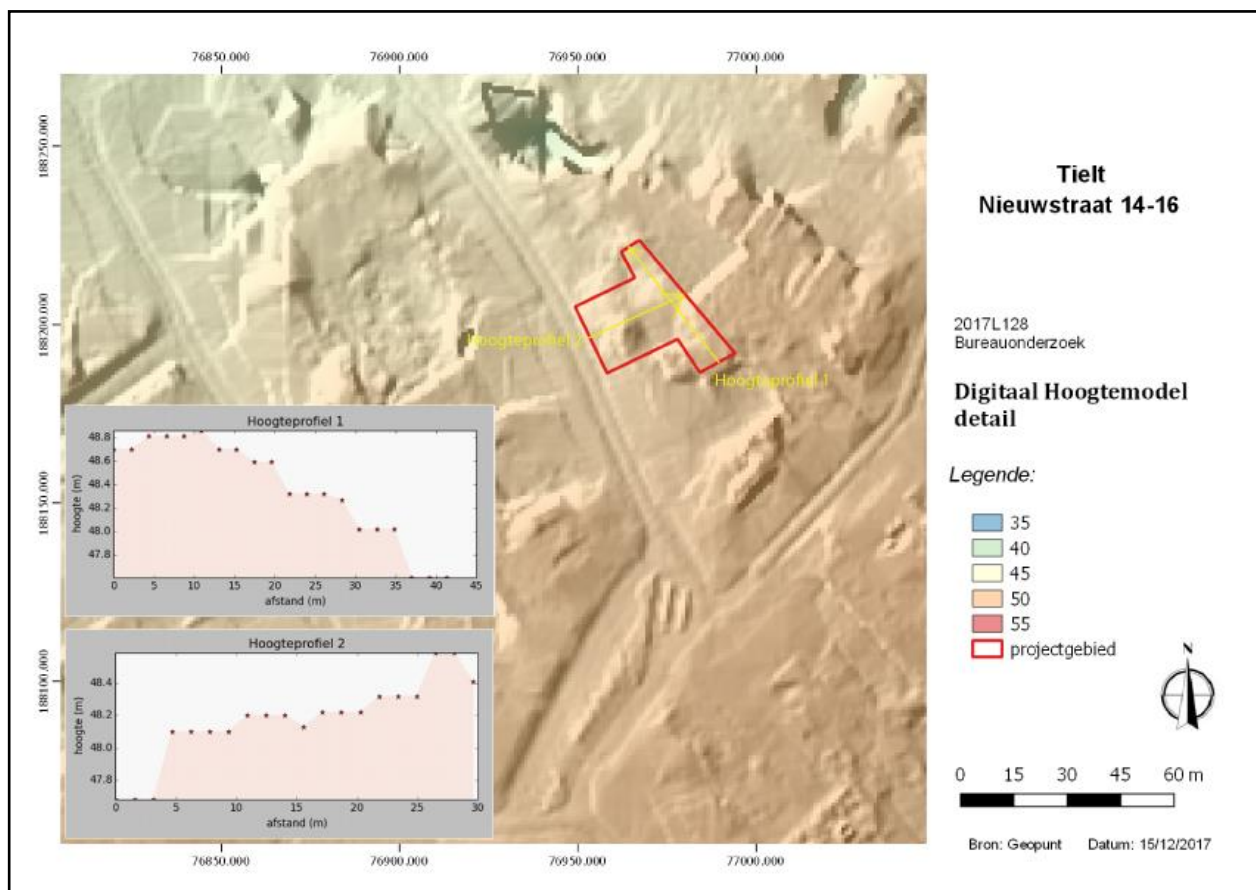
1.3.2.3 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Tielt is gelegen in de zandleemstreek. Het reliëf is sterk golvend met hoogtes die variëren tussen +14m TAW en +51m TAW. De grote hoogteverschillen zijn te verklaren door de ligging van Tielt op een oost-west gerichte cuestarug. Deze is goed zichtbaar op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen. De cuesta van Tielt vormt de overgang tussen de vlakke Vlaamse vallei in het noorden en het lichtgolvende Midden-Vlaanderen in het zuiden. In het zuiden wordt het landschap bepaald door de Poelberg, een geïsoleerde heuvel van +45m TAW hoog die opgenomen is in de Landschapsatlas, en minder geprononceerde kouterruggen zoals de Marialoopkouter.

Op het DTM detail is te zien dat het reliëf van het plangebied lichtjes daalt naar het noorden (van +48,8m TAW naar +47,6m TAW). Richting het oosten stijgt het reliëf lichtjes (van +47,6m TAW naar +48,6m TAW).

Figuur 15 Het projectgebied geprojecteerd op het DTM. (geopunt)

Figuur 16 Het projectgebied geprojecteerd op het DTM detail. (bron: geopunt)

1.3.2.4 Hydrografie

Door de relatief hoge ligging op een heuvelrug wordt een waterscheidingsgebied gevormd van beekstelsels, waarbij deze in het noorden afwateren naar de Rivierbeek, in het oosten naar de Gentse kanalen (via de Poekebeek) en in het westen en zuiden naar de Leie (via de Mandel en de Mandelbeek).

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond¹

De oudste vermelding van Tielt dateert uit 1105 en handelt over een bidplaats. Rond deze bidplaats, die vermoedelijk teruggaat tot de 9de of 10de eeuw, ontstond een bevolkingskern. Vanaf het einde van de 12de eeuw sprak men van Tielt-binnen en Tieltbuiten. Tielt-binnen oefende vanaf de 13de eeuw meer openbare functies uit en verwierf stedelijke rechten, terwijl Tielt-buiten een uitgesproken landelijk karakter had. In de 14de eeuw werden de grenzen van Tielt-buiten definitief vastgelegd: de zogenaamde Roede van Tielt waarbinnen een vijftigtal heerlijkheden rechtspraak hielden. Tielt kende in deze periode een grote bloei (onder andere door de lakennijverheid) en kreeg een concentrisch stratenpatroon vanuit de Markt. De stad werd nooit omweld, maar had balies, een soort van slagbomen, aan de belangrijkste toegangen van de stad. De onversterkte stad werd op het einde van de 14de en in de 15de eeuw regelmatig het slachtoffer van plunderingen en verwoestingen. In de eerste helft van de 16de eeuw kende de stad een bloeiperiode door de linnennijverheid, wat gepaard ging met een bevolkingstoename. Tielt concentreerde zich vooral op de productie van vlas en het bleken van het lijnwaad. De oorlogen van de tweede helft van de 16de eeuw betekenden weer een crisis voor de stad. De wederopbouw kwam er in de 17de eeuw, tevens de periode waaruit ook de eerste kaarten van Tielt stammen. Op deze kaarten is te zien dat de stad tot dan een erg landelijk karakter behield. Tielt-buiten bestond uit landbouwgebied en werd niet afgebeeld. In het begin van de 18de eeuw waren de meeste toegangswegen naar de stad nog landwegen, maar in de tweede helft van de 18de eeuw maakten deze plaats voor nieuwe steenwegen. Ook in de 19de eeuw werden nieuwe steenwegen aangelegd, alsook een spoor- en tramlijn. De 20ste eeuw luidde de industrialisatie in voor Tielt en omgeving, met onder andere de mechanisatie van de textielindustrie, het ontstaan van een schoennijverheid en het oprichten van drukkerijuitgeverij Lannoo. Buiten de stad werd het gebied ontbost en werden meer industriële gewassen gekweekt. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was Tielt de hoofdstad van het bezette België ten westen van de Schelde en het hoofdkwartier van de Duitse bezetter. De stad werd dan ook gebombardeerd. In het interbellum trachtten de verschillende nijverheden zich te herstellen. Het omliggende land schakelde over naar varkens- en graanteelt. Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog werd Tielt gebombardeerd. Na de oorlog werden rond de stad industriezones aangelegd.

1.3.3.1.2 Historische kaarten

Een eerste kaart die aangehaald kan worden dateert uit 1649. Het betreft een kaart van Blaeu, een herwerking van de kaart van Sanderus uit 1641-1644. Het noorden bevindt zich onderaan. Op de kaart staat de Nieuwstraat al afgebeeld. Binnen het plangebied staat bebouwing afgebeeld met daarachter landelijk gebied. Een volgende kaart is van de hand van Nicolaes Visscher uit 1698. Op deze kaart is het moeilijk om het plangebied aan te duiden. Wel suggereert deze kaart dat de bewoning is

¹ Grotendeels gebaseerd op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122112> (geraadpleegd op 18/12/17).

toegenomen in de stad. De Fricx-kaart, uit 1712 werd eveneens bekeken, maar is omwille van een eerder schematische weergave onvoldoende gedetailleerd voor het verkrijgen van informatie over de betreffende percelen. De projectie op de kaart van Ferraris (177) is niet accuraat. De projectie moet meer naar het westen worden verschoven. Binnen het plangebied staat bebouwing weergegeven. In het oosten van het plangebied worden tuinen weergegeven.

Op de Vandermaelenkaart (1846-1854) moet de projectie naar het oosten worden verschoven. Binnen het plangebied worden langs de Nieuwstraat huizen afgebeeld. De projectie op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) is duidelijker. Langs de Nieuwstraat bevindt zich een woonblok. Aan de oostzijde van het plangebied bevindt zich een open ruimte (tuin).

Op de Popp-kaart (1842-1879) lijkt er dichtere bewoning aanwezig te zijn binnen het plangebied. Op een topografische kaart uit 1904 staat ook bebouwing afgebeeld ter hoogte van het plangebied. Op de topografische kaart uit 1939 kan hetzelfde afgelezen worden.

Het huizenbestand zoals deze momenteel staat binnen het plangebied lijkt ook al afgebeeld op de orthofoto uit 1971. Het is niet duidelijk of het atelier op het oostelijk gedeelte van het plangebied dan ook al aanwezig is. Hetzelfde geldt voor de orthofoto van 1990. De orthofoto van 2017 toont de situatie binnen het plangebied zoals deze momenteel is.

Figuur 17 Projectgebied weergegeven op de kaart van Blaeu (bron: <http://uurl.kbr.be/1043702>)

Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Nicolaes Visscher, eind 17de eeuw (bron: <http://uurl.kbr.be/1043225>).

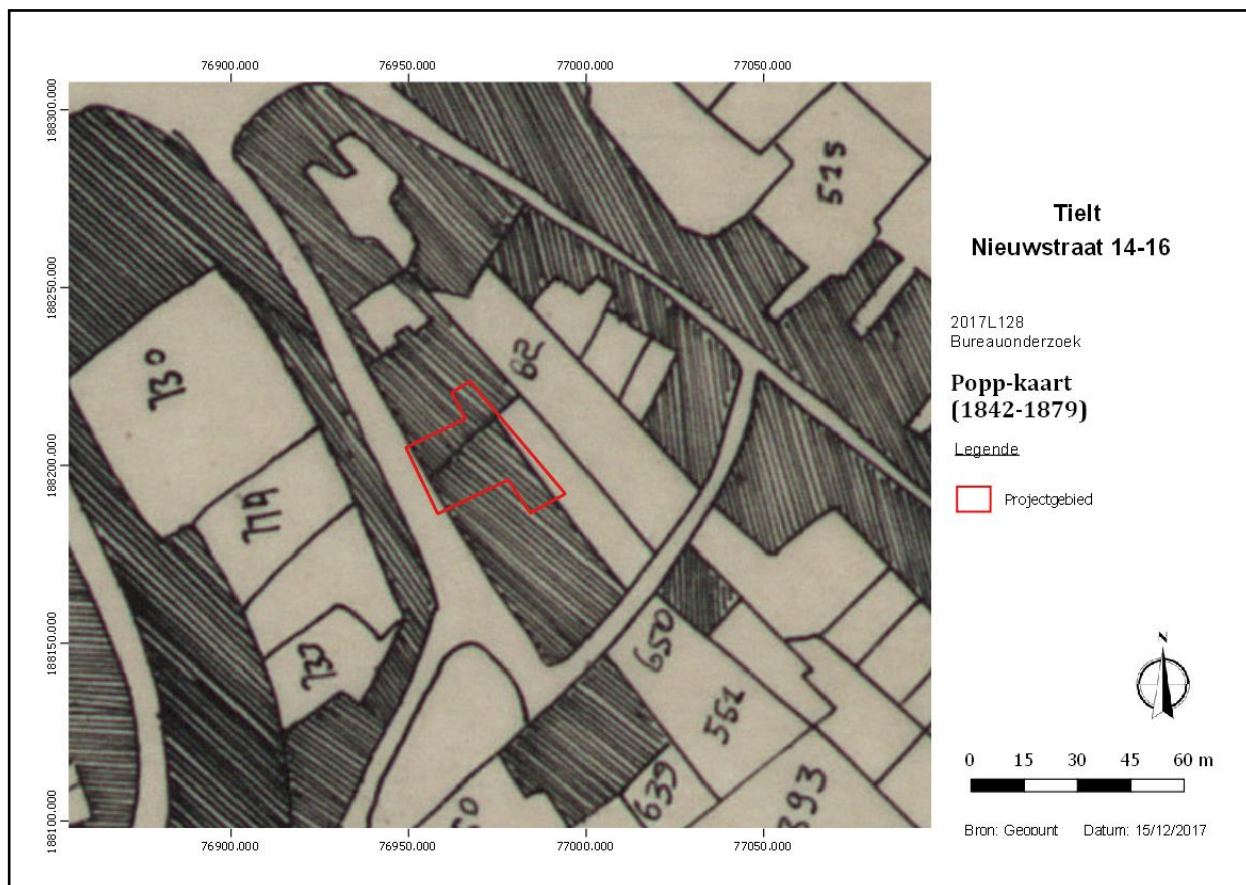
Figuur 19 Kaart van Ferraris (1777) met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt).

Figuur 20 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt).

Figuur 21 Het projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (bron: geopunt).

Figuur 22 Het projectgebied weergegeven op de Popp-kaart (1842-1879) (bron: geopunt).

Figuur 23 Aanduiding van het projectgebied op de topografische kaart uit 1904 (bron: <http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?lang=nl-BE>).

Figuur 24 Aanduiding van het projectgebied op een topografische kaart uit 1939 (bron: <http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?lang=nl-BE>).

Figuur 25 Het plangebied aangeduid op de orthofoto van 1971 (bron: geopunt).

Figuur 26 Het plangebied aangeduid op de orthofoto van 1990 (bron: geopunt).

Figuur 27 Het plangebied aangeduid op de orthofoto uit 2017 (bron: geopunt).

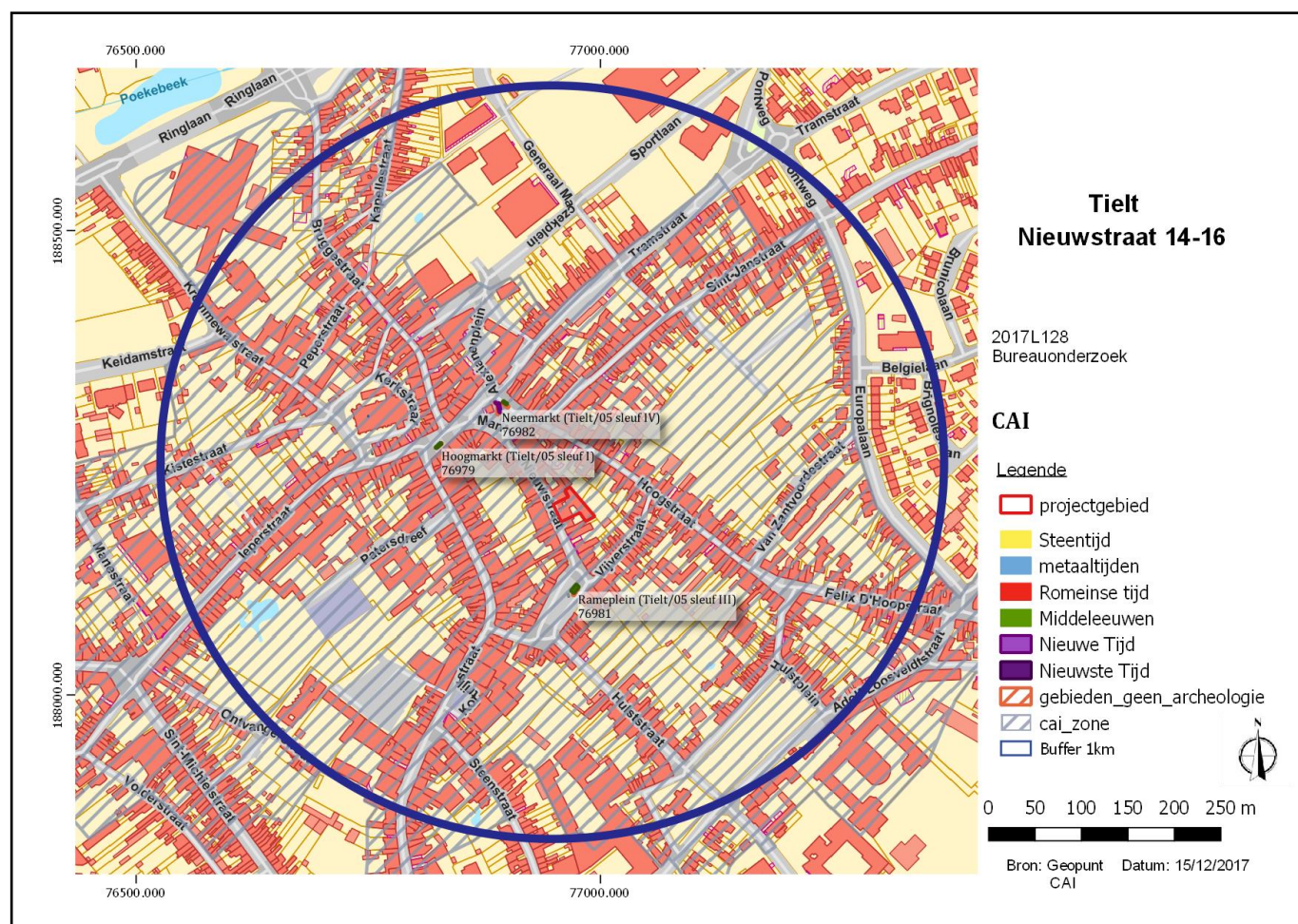
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving onderstaande archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld.

Ten noorden van het plangebied werden, tijdens opgravingen op de Markt in 2005, sporen gevonden van de middeleeuwse lakenhalle, paalkuilen en een brandlaag. Vervolgens werden ook resten van vier gevangencellen van het schepenhuis/stadhuis aangetroffen. Als laatste kunnen nog een laag en een kuil met Romeinse scherven net boven de moederbodem vermeld worden.²

Tijdens hetzelfde jaar werd ter hoogte van de Hoogmarkt, 150m ten noordwesten van het plangebied een opgraving uitgevoerd. Tijdens het onderzoek werden verschillende middeleeuwse ophogingslagen en enkele sporen (met o.a. aardewerk) die in verband te brengen zijn met de ontwikkeling van Tielt als stad aangetroffen.³

Op 100m ten zuiden van het plangebied, op het Rameplein werden tijdens een archeologische opgraving een zandwinningskuil (opgevuld met jonger materiaal uit de 15de en 16de eeuw en bevatte ook een kleine hoeveelheid Romeins aardewerk) aangetroffen. Er werden ook enkele Romeinse scherven aangetroffen in een kuil met bouwafval. Verschillende ophogingslagen uit de 15de eeuw werden aangetroffen en ook enkele paalkuiltjes uit de 18de eeuw of soms ouder.⁴

Figuur 28 CAI kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt & CAI).

² De GRYSSE, J. 2006, 52-54.

³ Ibidem.

⁴ DE GRYSSE J. s.d.2005.

1.3.3.3 *Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader*

De locatie situeert zich binnen het historisch stadscentrum van Tielt en binnen de vastgestelde archeologische zone.

1.3.4 **Onderzoeksvragen vs. bureauonderzoek**

Wat is, op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied? Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?

Op basis van het bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat het archeologisch potentieel van dit projectgebied vrij hoog is. Niettegenstaande er nog maar weinig archeologisch onderzoek is uitgevoerd in de binnenstad van Tielt waren de resultaten van die enkele onderzoeken wel interessant. Het projectgebied lijkt zeker al vanaf de tweede helft van de 16de eeuw bebouwd en bewoond. Resten van deze bewoning kunnen zich binnen het plangebied bevinden evenals sporen op de achtererven ((afval)kuilen, beer- en/of waterputten).

Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?

NVT

Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
Zie hoger.

Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?

Binnen het plangebied staan twee woningen en een atelier. De woning ter hoogte van nr. 16 is ten dele onderkelderd (35m² en een diepte van circa 1,9m ten opzichte van de vloerplas). In hoeverre de twee woningen en het ateliergebouw een impact gehad hebben op het archeologisch bodemarchief is niet geweten.

Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?

Er wordt een stedenbouwkundige vergunning gevraagd voor het bouwen van appartementen. De werken starten in eerste instantie met de afbraak van het huidige gebouwenbestand binnen het plangebied (in totaal 711m²).

De nieuwbouw heeft een oppervlakte van 310m² en bestaat deels uit een onderkelderde ruimte. De kelderruimte heeft een oppervlakte van circa 180m². De fundering wordt opgebouwd uit gestabiliseerd zand en een funderingsplaat uit gewapend beton. Op het gelijkvloers worden een praktijkruimte en een carport voorzien. In totaal worden drie verdiepingen voorzien met op elk verdiep twee appartementen. In het oostelijke deel van het plangebied worden 3 gebouwtjes met garageboxen voorzien. In totaal hebben deze een oppervlakte van 206m². De fundering van deze garageboxen wordt opgebouwd uit gestabiliseerd zand met vorstrand en een vloer uit gepolierd beton.

De nieuwbouw wordt voorzien van nieuwe riolering. Tussen de nieuwbouw en de garageboxen wordt een infiltratieput en regenwaterput voorzien. Bovengronds wordt de oostelijke zone van het plangebied afgewerkt met waterdoorlatende klinkers.

Uit de terreindoorsnede blijkt dat het kelderniveau uitgegraven zal worden tot op een diepte van circa -3m onder het huidige maaiveld. Ter hoogte van de liftput is dit -4,5m. Ter hoogte van de garageboxen zullen de funderingen een minimum diepte bereiken van -35m ten opzichte van het maaiveld. De nieuwe riolering wordt aangelegd op een diepte van -50/-1m onder het huidige maaiveld.

Ter hoogte van de regenwaterput en infiltratieput wordt een diepere impact (circa 2m onder het huidige oppervlak) verwacht.

Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

Archeologisch onderzoek zou ons meer inzicht kunnen geven over de vroegste ontwikkeling van Tielt. Er zou informatie verzameld kunnen worden over de historiek van de leefomstandigheden en gewoontes van de bewoners van Tielt.

1.4 Conclusie

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande bouw van een appartementsgebouw met praktijkruimte. Het projectgebied wordt in deze studie Tielt Nieuwstraat 14-16 genoemd.

Het projectgebied bevindt het zich binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van de stad Tielt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt. De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 791m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

Het projectgebied is gelegen in de stad Tielt in de provincie West-Vlaanderen. Het plangebied is gelegen in het centrum van de stad, 120m ten zuiden van de markt. Concreet ligt het plangebied aan de oostelijke zijde van de Nieuwstraat, ter hoogte van nrs. 14 en 16. Kadastraal is het plangebied terug te vinden onder Tielt, afdeling 1, sectie K, perceelnummers 677c en 677k.

De nieuwbouw heeft een oppervlakte van 310m² en bestaat deels uit een onderkelderde ruimte. De kelderruimte heeft een oppervlakte van circa 180m². De fundering wordt opgebouwd uit gestabiliseerd zand en een funderingsplaat uit gewapend beton. Op het gelijkvloers worden een praktijkruimte en een carport voorzien. In totaal worden drie verdiepingen voorzien met op elk verdiep twee appartementen. In het oostelijke deel van het plangebied worden 3 gebouwtjes met garageboxen voorzien. In totaal hebben deze een oppervlakte van 206m². De fundering van deze garageboxen wordt opgebouwd uit gestabiliseerd zand met vorstrand en een vloer uit gepolierd beton.

De nieuwbouw wordt voorzien van nieuwe riolering. Tussen de nieuwbouw en de garageboxen wordt een infiltratieput en regenwaterput voorzien. Bovengronds wordt de oostelijke zone van het plangebied afgewerkt met waterdoorlatende klinkers.

Uit de terreindoorsnede blijkt dat het kelderniveau uitgegraven zal worden tot op een diepte van circa -3m onder het huidige maaiveld. Ter hoogte van de liftput is dit -4,5m. Ter hoogte van de garageboxen zullen de funderingen een minimum diepte bereiken van -35m ten opzichte van het maaiveld. De nieuwe riolering wordt aangelegd op een diepte van -50/-1m onder het huidige maaiveld. Ter hoogte van de regenwaterput en infiltratieput wordt een diepere impact (circa 2m onder het huidige oppervlak) verwacht.

Op basis van het bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat het archeologisch potentieel van dit projectgebied vrij hoog is. Niettegenstaande er nog maar weinig archeologisch onderzoek is uitgevoerd in de binnenstad van Tielt waren de resultaten van die enkele onderzoeken wel interessant. Het projectgebied lijkt zeker al vanaf de tweede helft van de 16de eeuw bebouwd en bewoond. Resten van deze bewoning kunnen zich binnen het plangebied bevinden evenals sporen op de achtererven ((afval)kuilen, beer- en/of waterputten). Archeologisch onderzoek zou ons meer inzicht kunnen geven over de vroegste ontwikkeling van Tielt. Er zou informatie verzameld kunnen worden over de leefomstandigheden en gewoontes van de bewoners van Tielt.

1.5 Bibliografie

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2016
- AGIV
- CARTESIUS
- DOV Vlaanderen
- Geoportaal
- Geopunt
- NGI

- De GRYSE, J. 2006: Proefsleuvenonderzoek in het centrum van Tielt (W.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 29, 52-54.

- DE GRYSE J. s.d.2005: *Archeologisch onderzoek in het centrum van Tielt* (opgravingsverslag).

1.6 Lijst met afbeeldingen

Figuur 1 Kadasterplan met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt).....	4
Figuur 2 Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: AGIV & NGI)	4
Figuur 3 Topografische kaart (detail) met aanduiding van het plangebied. (bron AGIV & NGI)	5
Figuur 4 Uitsnede uit het plan bestaande toestand. (bron: initiatiefnemer).....	7
Figuur 5 Zicht op het betreffende plangebied op een recente orthofoto (bron: google.be).	8
Figuur 6 Kadasterplan met aanduiding van de te slopen en te behouden gebouwen. (bron: geopunt)	9
Figuur 7 Plan van de kelder en de riolering (bron: initiatiefnemer).....	10
Figuur 8 Plan van het gelijkvloers (bron: initiatiefnemer).	10
Figuur 9 Doorsnede van de werken (bron: initiatiefnemer).	11
Figuur 10 Impact van de werken (bron: geopunt en initiatiefnemer).	12
Figuur 11 Het projectgebied op de tertiair geologische kaart. (bron: geopunt, NGI, DOV)	14
Figuur 12 Het projectgebied geprojecteerd op de quartair geologische kaart. (bron: geopunt, NGI, DOV) ...	15
Figuur 13 Het projectgebied aangeduid op de bodemkaart. (bron: geopunt, DOV)	16
Figuur 14 Het projectgebied aangeduid op de potentiële bodemerosiekaart. (bron: geopunt)	17
Figuur 15 Het projectgebied geprojecteerd op het DTM. (geopunt).....	18
Figuur 16 Het projectgebied geprojecteerd op het DTM detail. (bron: geopunt)	18
Figuur 17 Projectgebied weergegeven op de kaart van Blaeu (bron: http://uurl.kbr.be/1043702)	21
Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Nicolaes Visscher, eind 17 ^{de} eeuw (bron: http://uurl.kbr.be/1043225). ...	21
Figuur 19 Kaart van Ferraris (1777) met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt).	22
Figuur 20 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt).	22
Figuur 21 Het projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (bron: geopunt).....	23
Figuur 22 Het projectgebied weergegeven op de Popp-kaart (1842-1879) (bron: geopunt).	23
Figuur 23 Aanduiding van het projectgebied op de topografische kaart uit 1904 (bron: http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?lang=nl-BE).	24
Figuur 24 Aanduiding van het projectgebied op een topografische kaart uit 1939 (bron: http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?lang=nl-BE).	25
Figuur 25 Het plangebied aangeduid op de orthofoto van 1971 (bron: geopunt).	25
Figuur 26 Het plangebied aangeduid op de orthofoto van 1990 (bron: geopunt).	26
Figuur 27 Het plangebied aangeduid op de orthofoto uit 2017 (bron: geopunt).	26
Figuur 28 CAI kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt & CAI).	27